

Social udsathed blandt indvandrere og efterkommere – En registerbaseret undersøgelse

Hovedresultater

Hovedresultater

I denne rapport præsenteres resultaterne af en undersøgelse af social udsathed blandt danskere, indvandrere og efterkommere. I rapporten tegnes et billede af mønstre i udsathed blandt indvandrere og efterkommere og forskellige undergrupper inden for disse grupper, og omfanget og karakteren af udsathed sammenlignes med personer med dansk oprindelse.

Risikoindikatorer for udsathed baseret på registeroplysninger

Undersøgelsen er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen. Med udgangspunkt i registeroplysningerne anvender vi en række risikoindikatorer for social udsathed, hvor der ses på forekomsten af psykiske lidelser, misbrugsproblemer og hjemløshed blandt indvandrere og efterkommere sammenlignet med personer med dansk oprindelse. Der ses også på andelen med ubetingede fængselsdomme, omfanget af fysiske helbredsproblemer, forhold omkring uddannelse og beskæftigelse samt på fordelingen efter familietyper på tværs af de forskellige grupper. Inden for grupperne af indvandrere og efterkommere sondres der i analyserne generelt mellem personer med oprindelse i MENAPT-lande (en række lande med overvejende muslimsk befolkning i Mellemøsten, Nordafrika m.m.) og ikke-MENAPT-lande.

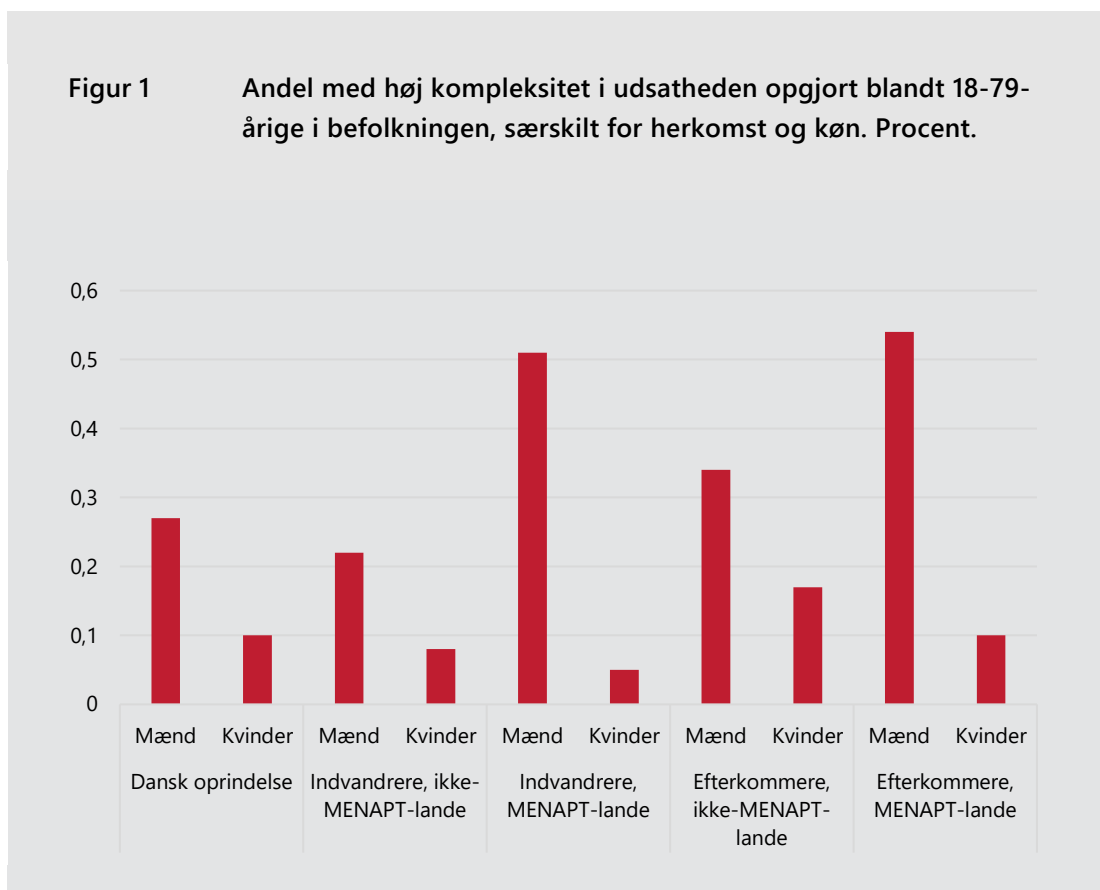
Højere andel med kompleks udsathed blandt mandlige indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande

Ud fra risikoindikatorerne for udsathed aftegnes i rapportens analyser et spektrum af udsathed fra en lav til en høj grad af kompleksitet i udsathed baseret på otte forskellige analysegrupper af personer i risiko for udsathed samt den øvrige befolkning, der ud fra registeroplysningerne ikke har tegn på udsathed.

Disse analyser viser, at mænd generelt er overrepræsenterede i grupperne med høj kompleksitet i udsathed. Det gælder for både danskere, indvandrere og efterkommere. Samtidig viser analyserne, at visse grupper blandt indvandrere og efterkommere, nemlig mandlige indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande og i nogen

grad også mandlige efterkommere fra ikke-MENAPT-lande, er overrepræsenterede i de mest udsatte grupper sammenlignet med mænd med dansk oprindelse.

Gruppen med den højeste kompleksitet i udsathedet består af personer med både en psykisk lidelse og et misbrug, og som samtidig er registrerede med enten hjemløshed og/eller en ubetinget fængselsdom og/eller en misbrugsrelateret kronisk fysisk lidelse. Figur 1 viser procentandelen, der tilhører denne gruppe, i den samlede befolkning af 18-79-årige opdelt på hhv. mænd og kvinder med dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere, og hvor grupperne af indvandrere og efterkommere er opdelt efter oprindelse i hhv. MENAPT- og ikke-MENAPT-lande.

Anm.: Gruppen af personer med den højeste kompleksitet i udsathedet er defineret som personer, der inden for de seneste 5 år er registrerede med både en psykisk lidelse og et misbrug, og som samtidig er registrerede med mindst én af følgende yderligere forhold: hjemløshed, ubetinget fængselsdom eller en misbrugsrelateret kronisk fysisk lidelse. MENAPT-lande omfatter lande og områder i Mellemøsten, det nordlige Afrika, Pakistan og Tyrkiet. Følgende lande indgår i gruppen: Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet samt Palæstina, Gaza, Vestbredden og Østjerusalem. Ikke-MENAPT dækker over alle øvrige lande, undtagen Danmark.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen.

Figur 1 viser, at ud af den samlede befolkning mellem 18 og 79 år er procentandelen, der tilhører gruppen med den højeste kompleksitet i udsathedet, ca. dobbelt så høj blandt mandlige indvandrere (0,51 %) og mandlige efterkommere (0,54 %) med

oprindelse i MENAPT-lande som i gruppen af mænd med dansk oprindelse (0,27 %). Der er også en vis overhyppighed blandt mandlige efterkommere fra ikke-MENAPT-lande (0,34 %). Derimod ses ikke samme overhyppighed blandt kvindelige indvandrere og efterkommere sammenlignet med kvinder med dansk oprindelse.

En mere detaljeret analyse (jf. Kapitel 4) af andelen i de mest udsatte grupper inden for de enkelte aldersgrupper viser, at overhyppigheden i andelen i gruppen med den højeste kompleksitet i udsathedet blandt mandlige indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande særligt gør sig gældende i aldersgruppen af 30-59-årige, ligesom der i denne aldersgruppe også er en overhyppighed i denne andel blandt mandlige efterkommere fra ikke-MENAPT-lande sammenlignet med mænd med dansk oprindelse. I gruppen af 30-59-årige mænd finder vi den største overhyppighed i andelen med den højeste kompleksitet i udsathedet blandt mandlige efterkommere fra MENAPT-lande, hvor denne andel er ca. 2,5 gange højere end blandt mænd med dansk oprindelse i samme aldersgruppe (ikke vist).

I aldersgruppen af 18-29-årige finder vi derimod kun en overhyppighed i andelen med den højeste kompleksitet i udsathedet blandt de mandlige indvandrere fra MENAPT-lande, mens andelen er nogenlunde lige høj blandt 18-29-årige mandlige efterkommere med oprindelse i såvel MENAPT-lande som ikke-MENAPT-lande samt i gruppen af mænd med dansk oprindelse i samme aldersgruppe (ikke vist). I den forbindelse skal det påpeges, at en eventuel underdiagnosticering med psykiske lidelser blandt unge indvandrere og efterkommere kan spille ind i forhold til, at vi ikke ser samme grad af overhyppighed i den yngste aldersgruppe (særligt blandt de mandlige efterkommere) som blandt de 30-59-årige.

I forbindelse med overhyppigheden i gruppen med høj kompleksitet i udsathedet skal det endvidere påpeges, at en sådan overhyppighed blandt indvandrere og efterkommere ikke blev fundet i den tidligere undersøgelse af Socialt udsatte borgers brug af velfærdssystemet (Benjaminsen m.fl., 2018), hvilket kan skyldes, at der i den tidligere undersøgelse ikke indgik en opdeling af grupperne af indvandrere og efterkommere efter typer af oprindelseslande, og at det primært er i gruppen af (mandlige) indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande, at vi finder denne overhyppighed.

Overhyppighed i andel med psykiske lidelser blandt midaldrende indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande

Rapportens analyser ser også på mønstrene på de enkelte risikoindikatorer. Disse analyser viser, at der særligt i aldersgruppen af 30-59-årige er en overhyppighed i forhold til flere af undersøgelsens risikoindikatorer blandt indvandrere fra MENAPT-lande og i nogen grad også blandt efterkommere fra både MENAPT-lande og ikke-MENAPT-lande sammenlignet med personer med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. For både mandlige og kvindelige indvandrere fra MENAPT-lande ses denne overhyppighed særligt i forhold til andelen med psykiske lidelser. Eksempelvis er andelen, der er registreret med psykiske lidelser over det hidtidige livsforløb, 25,4 % blandt 30-59-årige kvindelige indvandrere fra MENAPT-lande og 20,0 % blandt mandlige indvandrere fra MENAPT-lande i samme aldersgruppe. De tilsvarende andele er hhv. 17,0 % og 11,7 % blandt 30-59-årige kvinder og mænd med dansk oprindelse.

Underhyppighed med psykiske lidelser blandt unge indvandrere og efterkommere fra både MENAPT-lande og ikke-MENAPT-lande

I aldersgruppen af 18-29-årige ses derimod ikke samme overhyppighed i forhold til andelen med psykiske lidelser. Tværtimod er unge indvandrere og efterkommere generelt underrepræsenterede i forhold til andelen med psykiske lidelser sammenlignet med unge med dansk oprindelse. Det gælder både blandt indvandrere og efterkommere og med oprindelse i såvel MENAPT-lande som ikke-MENAPT-lande. Blandt 18-29-årige unge med dansk oprindelse er hhv. 17,9 % af kvinderne og 13,9 % af mændene registrerede med psykiske lidelser over det hidtidige livsforløb. Blandt 18-29-årige kvindelige og mandlige efterkommere med oprindelse i MENAPT-lande er de tilsvarende andele 9,5 % og 8,9 %, og blandt de kvindelige og mandlige efterkommere med oprindelse i ikke-MENAPT-lande er de samme andele hhv. 11,3 % og 8,6 %. Blandt de 18-29-årige indvandrere fra MENAPT-lande er 11,6 % af kvinderne og 10,9 % af mændene registrerede med en psykisk lidelse, mens de tilsvarende andele er 8,1 % og 5,6 % blandt 18-29-årige kvindelige og mandlige indvandrere fra ikke-MENAPT-lande. Når disse andele er væsentligt lavere i den sidstnævnte gruppe af unge indvandrere fra ikke-MENAPT-lande, skal det ses i sammenhæng med, at denne gruppe bl.a. indeholder en forholdsvis stor gruppe af arbejdstagere fra EU-lande og andre vestlige lande.

Det er ikke muligt ud fra registeroplysningerne at afgøre, om denne underhyppighed i andelen med psykiske lidelser blandt unge indvandrere og efterkommere skyldes, at unge med dansk oprindelse har en højere risiko for at udvikle psykiske lidelser end unge indvandrere og efterkommere, eller om der snarere er tale om en underdiagnosticering med psykiske lidelser blandt unge indvandrere og efterkommere, ligesom der også kan være tale om en kombination af begge dele. Der er dog ud fra resultaterne grund til en generel opmærksomhed på, om unge indvandrere og efterkommere, der måtte have psykiske vanskeligheder, eventuelt ikke kommer i kontakt med behandlingssystemet i tilstrækkelig grad, imens de er unge.

Overhyppighed i hjemløshed blandt indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande

Analyserne viser også, at der blandt indvandrere og efterkommere med oprindelse i MENAPT-lande er en højere andel, der har været i hjemløshed, sammenlignet med personer med dansk oprindelse. Hjemløshed er ud fra registeroplysningerne målt gennem ophold på en § 110-boform (herberger og forsorgshjem) for borgere i hjemløshed. Blandt mændene ses tendensen både i aldersgruppen af 18-29-årige og 30-59-årige. Blandt de 18-29-årige mandlige indvandrere fra MENAPT-lande er 2,9 % registrerede med et ophold på en § 110-boform over det hidtidige livsforløb, og blandt mandlige efterkommere fra MENAPT-lande i samme aldersgruppe er denne andel 1,5 %. Til sammenligning er denne andel 0,7 % blandt de 18-29-årige danske mænd. Blandt de 30-59-årige mandlige indvandrere fra MENAPT-lande er 4,5 % registrerede med et ophold på en § 110-boform målt over det hidtidige livsforløb, og blandt de 30-59-årige mandlige efterkommere fra MENAPT-lande er denne andel 2,4 %. Denne andel er derimod væsentligt lavere, 1,5 %, blandt 30-59-årige mænd med dansk oprindelse.

Blandt kvinderne er andelen, der har haft ophold på en § 110-boform, generelt væsentligt lavere end blandt mændene, men også blandt kvinderne ser vi en højere andel med ophold på en § 110-boform blandt både kvindelige indvandrere og efterkommere med oprindelse i MENAPT-lande sammenlignet med kvinder med dansk oprindelse. Blandt de 18-29-årige kvindelige indvandrere fra MENAPT-lande er 1,1 % registrerede med ophold på en § 110-boform over det hidtidige livsforløb, og blandt de 18-29-årige kvindelige efterkommere med oprindelse i MENAPT-lande er denne andel 0,7 %. Det er væsentligt højere end blandt de 18-29-årige kvinder med dansk oprindelse, hvor denne andel er 0,3 %. Blandt de 30-59-årige kvinder ses også en overhyppighed i hjemløshed i nogle af grupperne af indvandrere og efterkommere, om end ikke i helt så høj grad som blandt unge. Blandt de 30-59-årige kvindelige indvandrere fra MENAPT-lande er 1,2 % registrerede med ophold på en

§ 110-boform over det hidtidige livsforløb, mens det gælder 0,6 % blandt kvinder med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. I denne aldersgruppe af kvinder finder vi også en overhyppighed i hjemløshed blandt kvindelige efterkommere fra ikke-MENAPT-lande, hvor denne andel er 1,2 % (ligesom blandt de kvindelige indvandrere fra MENAPT-lande), mens andelen er 0,8 % blandt kvindelige efterkommere fra MENAPT-lande.

Højere andel i risiko for udsathed blandt personer uden for arbejdsmarkedet i alle grupper

Rapportens analyser har også set på mønstre omkring uddannelse og beskæftigelse blandt danskere, indvandrere og efterkommere, og på andelen, der er registreret på risikoindikatorerne for udsathed hhv. blandt personer med og uden beskæftigelse. Disse analyser viser, at der blandt personer, som er uden for arbejdsmarkedet, er en betydelig andel, der er registreret på risikoindikatorerne for udsathed. Det gælder både blandt danskere, indvandrere og efterkommere.

Blandt mændene er der en nogenlunde lige høj andel blandt både de danskere, indvandrere og efterkommere, der står uden for arbejdsmarkedet, som samtidig er registreret på risikoindikatorerne for udsathed. Blandt kvinderne – og særligt blandt de yngre kvinder – er der en tendens til, at andelen, der er registreret på risikoindikatorerne, er lavere blandt kvindelige indvandrere og efterkommere uden beskæftigelse sammenlignet med gruppen af kvinder med dansk oprindelse uden beskæftigelse.

Det er dog ikke muligt ud fra registeroplysningerne at afgøre, om dette eventuelt skyldes en underdiagnosticering med fx psykiske lidelser blandt de yngre kvindelige indvandrere og efterkommere, eller om denne gruppe i højere grad også står uden for arbejdsmarkedet af andre grunde (fx kulturelle og sproglige barrierer i forhold til arbejdsmarkedet) end de forhold, vi kan måle gennem risikoindikatorerne for udsathed.

En høj andel af udsatte mænd lever alene – både blandt danskere, indvandrere og efterkommere

Både blandt danskere, indvandrere og efterkommere er der blandt personer i grupperne i risiko for udsathed en væsentligt højere andel, der er enlige uden hjemmeboende børn, mens væsentligt flere i den øvrige befolkning lever i parfamilier. Denne tendens er særligt tydelig i aldersgruppen af 30-59-årige og er endvidere mest markant blandt mænd, idet andelen af enlige uden hjemmeboende børn generelt er højere blandt mænd end kvinder i risiko for udsathed. Det gælder for både mandlige danskere, indvandrere og efterkommere i risiko for udsathed.

Perspektivering

Selvom gruppen af danske mænd generelt udgør langt den største gruppe af mænd i risiko for udsathed, viser undersøgelsen, at gruppen af mandlige indvandrere og efterkommere er overrepræsenteret blandt de mest udsatte grupper i forhold til mænd med dansk oprindelse. Det er særligt blandt mandlige indvandrere og efterkommere med oprindelse i MENAPT-lande, at vi finder denne overrepræsentation. Det er grupper af indvandrere og efterkommere af indvandrere, som i vid udstrækning er kommet til Danmark som flygtninge fra krigsområder, samt nogle af de indvandrere og deres efterkommere, der var en del af den tidligste arbejdskraftimmigration fra lande som fx Tyrkiet og Pakistan.

Undersøgelsens resultater bidrager til en opmærksomhed på, at mænd i disse grupper forholdsmæssigt udgør en større andel af de allermest udsatte grupper i det danske samfund, og at deres livssituation ligesom for mennesker i udsathed med dansk oprindelse er kendetegnet ved et komplekst samspil af fx psykiske lidelser, misbrugsproblemer, hjemløshed og fysiske helbredsproblemer. Her er der grund til en opmærksomhed på disse grupper i deres møde med velfærdssystemets indsatser – i kommunerne, regionerne og i civilsamfundet, hvor der fx kan være kulturelle og sproglige udfordringer og barrierer, der kan gøre det særligt vanskeligt for disse grupper at få den hjælp, de har behov for.

Der er også grund til en opmærksomhed på, at overhyppigheden blandt indvandrere og efterkommere fra MENAPT-lande i forhold til undersøgelsens risikoindikatorer – og navnlig andelen med psykiske lidelser – særligt gør sig gældende i aldersgruppen af 30-59-årige, mens der i aldersgruppen af 18-29-årige tværtimod er en lavere andel, der er registreret med psykiske lidelser blandt indvandrere og efterkommere end blandt unge med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. Dette kan eventuelt skyldes en underdiagnosticering med psykiske lidelser blandt indvandrere og

efterkommere i disse aldersgrupper, om end dette ikke er muligt nærmere at fastslå ud fra registeroplysningerne. Disse resultater giver grund til en generel opmærksomhed i behandlingssystemerne på at sikre, at unge indvandrere og efterkommere udredes for psykiske lidelser og andre problematikker tilstrækkeligt tidligt.

Fakta om undersøgelsen

Social udsathed blandt danskere, indvandrere og efterkommere

- Analyser af social udsathed blandt danskere, indvandrere og efterkommere
- Risikoindikatorer for social udsathed i form af psykiske lidelser, misbrug og hjemløshed opgjort blandt danskere, indvandrere og efterkommere
- Uddannelse, beskæftigelse og familietype og samspillet med social udsathed blandt danskere, indvandrere og efterkommere
- Undersøgelsen er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen.

Hovedresultater: Social udsathed blandt indvandrere og efterkommere – En registerbaseret undersøgelse

VIVE/2024

HR_302919